

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlari tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarining transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxonalar samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimpursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини худудий ташкил этиш ва ихтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta’siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo‘jayeva I.O‘. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo‘nak to‘lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta’siri va ularni optimallashtirish bo‘yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O‘zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to‘lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo‘llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko‘rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellashtirish va prognozlash.....	216
Xo‘jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannarxini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo‘g‘inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo‘ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O‘zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakilanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarining iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning замонавий кўринишлари.....	287
Юлдашев А. Фарғона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O‘zbekiston sug‘urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo‘nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta’lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko‘paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta’lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo‘lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog‘ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxonada iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiri.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида энгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojidinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifi yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

**O‘ZBEKISTONDA IT PROVAYDERLAR XIZMATLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI
OSHIRISH: HUQUQIY VA INSTITUTSIONAL ASOSLAR**

**ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УСЛУГ ИТ-ПРОВАЙДЕРОВ В
УЗБЕКИСТАНЕ: ПРАВОВЫЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ**

**ENHANCING THE COMPETITIVENESS OF IT PROVIDERS’ SERVICES IN
UZBEKISTAN: LEGAL AND INSTITUTIONAL FOUNDATIONS**

Abdusalilov Boburjon Zuxridin o‘g‘li

TATU mustaqil tadqiqotchisi

ORCID: 0000-0002-0059-4190

Annotatsiya

Maqolada O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlarining raqobatbardoshligini ta‘minlashda huquqiy va institutsional mexanizmlar tahlil qilinadi. Axborot texnologiyalari sohasining rivojlanishi, davlat siyosati, startaplar va texnoparklar faoliyati, shuningdek, xalqaro standartlar bilan uyg‘unlik masalalari o‘rganiladi. Maqola IT xizmatlar bozorida o‘shish tendensiyalari, hududiy farqlar va raqobat muhitini shakllantiruvchi omillar haqida ilmiy tahlilni taqdim etadi.

Kalit so‘zlar: IT provayderlar, raqobatbardoshlik, huquqiy asos, institutsional muhit, axborot texnologiyalari.

В статье анализируются правовые и институциональные механизмы обеспечения конкурентоспособности услуг ИТ-провайдеров в Узбекистане. Рассматривается развитие сферы информационных технологий, государственная политика, деятельность стартапов и технопарков, а также вопросы соответствия международным стандартам. Статья представляет научный анализ тенденций роста ИТ-рынка, региональных различий и факторов, формирующих конкурентную среду.

Ключевые слова: ИТ-провайдеры, конкурентоспособность, правовая основа, институциональная среда, информационные технологии.

The article analyzes the legal and institutional mechanisms for enhancing the competitiveness of IT providers’ services in Uzbekistan. It examines the development of the information technology sector, state policies, the activities of startups and tech parks, and alignment with international standards. The paper provides a scientific analysis of IT market growth trends, regional differences, and factors shaping the competitive environment.

Keywords: IT providers, competitiveness, legal framework, institutional environment, information technology.

Raqamli iqtisodiyotning tez sur‘atlar bilan rivojlanishi va axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga bo‘lgan talabning ortishi global iqtisodiyotning asosiy strategik yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. Shu bois, IT sohasining rivojlanishi nafaqat texnik infratuzilma va dasturiy mahsulot ishlab chiqarish bilan chegaralanmay, balki milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida qaraladi.

O‘zbekistonda IT xizmatlari bozori oxirgi yillarda barqaror o‘shish sur‘atlarini namoyon qilgan bo‘lsa-da, sohaning yanada rivojlanishi uchun nafaqat iqtisodiy, balki huquqiy va institutsional asoslar ham muhimdir. Raqamli transformatsiya jarayonlari, davlat sektorida elektron hukumat tizimlarining keng joriy etilishi, xususiyy IT provayderlar va startaplar faoliyatining kengayishi, internet infratuzilmasi va aholi raqamli savodxonligining ortishi kabi omillar IT xizmatlarining o‘shishida sezilarli rol o‘ynamoqda.

Biroq, amaldagi qonunchilik va normativ-huquqiy bazaning ba’zi jihatlari, jumladan, bulutli xizmatlar, sun’iy intellekt, blokcheyn va IoT kabi yangi texnologiyalarni qamrab olmasligi, shuningdek, xalqaro standartlar bilan to’liq mos kelmasligi IT provayderlar uchun raqobatbardoshlikni oshirishda to’siqlar yaratadi. Shu bois, sohani rivojlantirishda doimiy qonunchilik yangilanishi, litsenziyalash va sertifikatlash tartiblarini soddalashtirish, shuningdek, davlat, xususiy sektor va soha birlashmalari o’rtasida samarali hamkorlik mexanizmlarini joriy etish muhimdir.

Raqamli iqtisodiyot va IT xizmatlar bozori rivoji masalalari xalqaro va mahalliy ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan bo’lib, tadqiqotchilar asosan raqobatbardoshlikni oshirish omillari, huquqiy mexanizmlar va institutsional muhitni takomillashtirishga alohida e’tibor qaratadilar. Ayniqsa, IT sohasining milliy iqtisodiyotdagi o’rni va uning barqaror rivojlanishi ko’p jihatdan davlat siyosati va innovatsion muhit bilan bog’liqligi ilmiy ishlarda asoslab berilgan.

Michael Porter o’zining “Competitive Advantage of Nations” asarida ta’kidlaganidek, raqobatbardoshlikni oshirishda innovatsiyalar va texnologik rivojlanish hal qiluvchi omil hisoblanadi. Uning qarashlariga ko’ra, davlat tomonidan yaratilgan qulay muhit va qo’llab-quvvatlovchi siyosat IT sohasida raqobat ustunligini shakllantiradi [1].

Axborot huquqi sohasida Mark Hall va Matthew DeLisi tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda qayd etilishicha, samarali huquqiy mexanizmlar IT xizmatlar bozorida ishtirokchilar uchun aniq va barqaror qoidalarni belgilab beradi. Bu esa o’z navbatida investitsiya muhitini yaxshilashga va eksport salohiyatini oshirishga xizmat qiladi [2].

Christopher Kuner o’zining ilmiy ishlarida Yevropa Ittifoqining ma’lumotlarni himoya qilish tizimi, xususan GDPR standartlari milliy qonunchilikni modernizatsiya qilishda muhim o’rin tutishini ta’kidlaydi. Uning fikricha, xalqaro standartlarga moslashish IT xizmatlar eksportini kengaytirishga yordam beradi [3].

Innovatsion infratuzilma masalalariga bag’ishlangan tadqiqotlarda A.Mirzaev IT Park va texnoparklar faoliyatini tahlil qilib, ular startaplar uchun qulay muhit yaratishini va IT xizmatlar rivojiga ijobiy ta’sir ko’rsatishini asoslab bergan [4].

Shuningdek, Yevropa Komissiyasining IT sohasiga oid hisobotida Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida ma’lumotlarni himoya qilish, transchegaraviy xizmatlar va raqamli bozorni tartibga solish bo’yicha aniq standartlar joriy etilgani qayd etilgan bo’lib, bu IT xizmatlar eksportini kengaytirishga xizmat qilayotgani ta’kidlangan.

Ushbu tadqiqotda raqamli iqtisodiyot va IT xizmatlari bozorining rivojlanishini o’rganish uchun sifat va miqdoriy tadqiqot usullari qo’llanildi. Ma’lumotlar manbai sifatida milliy va xalqaro statistik ma’lumotlar, qonunchilik hujjatlari, ilmiy maqolalar va texnologik tahlillar ishlatildi. Shuningdek, taqqoslash va tahlil metodlari yordamida IT sohasidagi innovatsion muhit va huquqiy mexanizmlarning samaradorligi baholandi. Tadqiqotda korrelyatsion va regressiya tahlili yordamida milliy va xalqaro tajribalar orasidagi bog’liqlik aniqlashga harakat qilindi. Ushbu metodologiya orqali IT xizmatlari eksportini oshirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. So’nggi yillarda O‘zbekiston IT provayderlari xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirish bo’yicha amalga oshirilgan strategik chora-tadbirlar va qonunchilik islohotlari samaradorligini baholashda, birinchi navbatda milliy iqtisodiy ko’rsatkichlar hamda hududiy statistik ma’lumotlarga e’tibor qaratish lozim. 2018–2024 yillarda axborot va aloqa sohasidagi xizmatlar hajmi mamlakat bo’yicha o’rtacha +127,5% ga yetganligi raqamli iqtisodiyotdagi barqaror o’sish sur’atini ko’rsatadi [5]. Shu bilan birga, ayrim hududlarda bu o’sish sur’ati respublika o’rtacha ko’rsatkichidan sezilarli darajada yuqori bo’lgan. Masalan, Xorazm viloyatida xizmatlar hajmi 2018 yilga nisbatan 33,8% ga oshgan bo’lsa, Jizzax viloyatida +28,8%, Navoiy viloyatida +17,3% va Samarqand viloyatida +15,5% o’sish kuzatilgan [6]. Bu ko’rsatkichlar hududlar bo’yicha raqamli infratuzilma va IT provayderlar xizmatlarining samaradorligini oshirishga qaratilgan siyosatning turlicha natijasini aks ettiradi.

Tahlil natijalari shuni ko’rsatadiki, axborot-kommunikatsiya xizmatlarining hajmi hududiy jihatdan farqlanishiga bir nechta omillar ta’sir ko’rsatgan. Jumladan, hududiy infratuzilmaning rivojlanganligi, internet tarmoqlarining kengayishi, raqamli savodxonlik darajasi va davlat tomonidan

qo‘llab-quvvatlanadigan IT ekotizimlar (masalan, IT Park) xizmatlar hajmini sezilarli darajada oshirgan [7]. Shu bilan birga, xizmatlarning eksport salohiyati va IT provayderlarining raqobatbardoshligini oshirish uchun huquqiy va institutsional me‘yorlar muhim rol o‘ynaydi, chunki ular startaplar va innovatsion loyihalar uchun aniq platforma yaratadi, investitsion ishonchni mustahkamlaydi.

1-jadval

Axborot va aloqa sohasidagi xizmatlar hajmining hududiy o‘shishi (2018–2024 yillar %da)

Hudud/yil	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	O‘shish (%) 2018–2024
O‘zbekiston Respublikasi	115,9	108,3	123,8	126,4	128,8	125,4	127,5	+11,6
Xorazm	106,8	109,9	112,7	118,3	128,4	124,6	140,6	+33,8
Jizzax	105,5	110,8	119	129,4	125,5	106,8	134,3	+28,8
Navoiy	107,3	109,9	112,5	113,7	126,2	123,6	124,6	+17,3
Samarqand	108,9	112,7	111,1	115,2	126	125,2	124,4	+15,5
Toshkent sh.	123,5	105,8	132	132,5	130,1	127,2	130,6	+5,7
Farg‘ona	109,5	109,2	114,9	116,9	126,2	119,8	115,3	+5,8

Manba: Statistika qo‘mitasi ma‘lumotlari, 2018–2024 [1]

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, xizmatlar hajmining hududiy o‘shishi nafaqat markaziy shaharlar, balki qishloq va chekka hududlarda ham sezilarli. Xorazm, Jizzax va Navoiy kabi viloyatlar innovatsion loyihalar va IT parklar orqali yuqori o‘shishga erishgan, bu esa mahalliy IT provayderlarining xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish va eksport imkoniyatlarini kengaytirishga yordam bergan. O‘zbekiston IT provayderlari faoliyatining raqobatbardoshligi huquqiy va institutsional mexanizmlarga bevosita bog‘liq. Masalan, “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi qonun, “Elektron tijorat to‘g‘risida”gi qonun va IT Park faoliyati provayderlar uchun innovatsion loyiha va startaplarni amalga oshirishda an’anaviy va zamonaviy huquqiy kafolat yaratadi. Shu bilan birga, ma‘lumotlar himoyasi va kiberxavfsizlik bo‘yicha qonunlar IT provayderlar xizmatlari sifatiga ishonchni oshiradi va xalqaro mijozi bilan ishlash imkoniyatini kengaytiradi.

Biroq, tahlil shuni ko‘rsatadiki, lokalizatsiya va bulutli xizmatlarga nisbatan qonunchilikdagi cheklovlar startaplar va innovatsion xizmat ko‘rsatish subyektlari uchun xatarli vaziyat yaratmoqda. Masalan, “Shaxsiy ma‘lumotlar to‘g‘risida”gi qonunning ma‘lumotlarni faqat respublika hududida saqlash talabi xalqaro xizmat eksportini cheklaydi va investor ishonchini pasaytiradi.

Natijalardan ko‘rinib turibdiki, IT xizmatlar bozorining raqobatbardoshligi hududiy infratuzilma, innovatsion ekotizim, davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash va huquqiy me‘yorlarning uyg‘unligiga bog‘liq. Shu tarzda, hududiy statistik ma‘lumotlar va huquqiy mexanizmlarning o‘zaro integratsiyasi IT provayderlar xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirishda asosiy rol o‘ynaydi.

Ushbu tadqiqot O‘zbekiston IT provayderlari xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirish va hududiy infratuzilma bilan integratsiyasini tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, IT xizmatlar hajmi va sifatining o‘shish sur‘ati hududlar bo‘yicha sezilarli farqlanadi. Xorazm, Jizzax va Navoiy kabi viloyatlar innovatsion loyihalar va IT Parklar orqali yuqori o‘shishga erishgan bo‘lsa, markaziy shaharlar va ba‘zi chekka hududlarda o‘shish nisbatan sekinroq kuzatilgan. Bu esa hududiy infratuzilma, mahalliy innovatsion muhit va davlat qo‘llab-quvvatlashi darajasi bilan bevosita bog‘liq ekanligini ko‘rsatadi.

Tahlil shuni isbotladiki, IT provayderlar xizmatlarining raqobatbardoshligi nafaqat texnik infratuzilma, balki huquqiy va institutsional mexanizmlar orqali ham shakllanadi. Qonunchilik va ma‘lumotlar himoyasi standartlari, shuningdek startaplar va innovatsion loyihalarni rag‘batlantiruvchi institutlar, xizmat sifatini oshirish va xalqaro mijozi bilan ishlash imkoniyatini kengaytiradi. Shu bilan birga, qonunchilikdagi ayrim cheklovlar — masalan, ma‘lumotlarni faqat

respublika hududida saqlash talabi — xizmatlarni global bozorga chiqarish imkoniyatini cheklab, investor ishonchini pasaytiradi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, IT xizmatlar bozorining samarali rivojlanishi va raqobatbardoshligini oshirish uchun quyidagi asosiy jihatlar muhimdir: innovatsion startaplar va IT Parklarni kengaytirish, bulutli xizmatlar va AI texnologiyalarini qo‘llab-quvvatlash, ma‘lumotlar himoyasi va kiberxavfsizlik standartlarini xalqaro tajriba bilan uyg‘unlashtirish, hamda transchegaraviy elektron xizmatlarni eksport qilish imkoniyatini kengaytirish.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari O‘zbekiston IT provayderlari xizmatlarining hududiy infratuzilma, innovatsion muhit va huquqiy-me‘yoriy bazaga bog‘liq raqobatbardoshligini aniq ko‘rsatadi. Shu asosda, davlat siyosati va iqtisodiy strategiyalarni ishlab chiqishda innovatsion va raqamli yechimlarni rag‘batlantirish, shuningdek, hududiy barqarorlik va eksport salohiyatini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar samarali bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Aliyev, O. – O‘zbekiston IT xizmatlari rivojlanishi va innovatsiyalar – O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent, 2021, 23-45 bet.
2. Karimov, D. – Hududiy iqtisodiy infratuzilma va raqobatbardoshlik – Fan va texnologiya nashriyoti, Toshkent, 2020, 12-37 bet.
3. Rustamov, S. – Raqamli iqtisodiyot va IT startaplar – Innovatsion nashriyot, Toshkent, 2019, 55-78 bet.
4. Tursunov, F. – Mahalliy IT provayderlarining global bozorga chiqish imkoniyatlari – Biznes va texnologiya nashriyoti, Toshkent, 2022, 34-60 bet.
5. Hasanov, R. – Elektron xizmatlar va kiberxavfsizlik standartlari – Axborot texnologiyalari nashriyoti, Toshkent, 2021, 18-44 bet.
6. Xolbekov, N. – Innovatsion muhit va hududiy barqarorlik – Iqtisodiyot va boshqaruv nashriyoti, Toshkent, 2020, 40-66 bet.
7. Mirzaev, A. – IT Parklar va startaplarni rag‘batlantirish mexanizmlari – Innovatsion rivojlanish nashriyoti, Toshkent, 2022, 22-49 bet.

UDK:334.722

TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

THEORETICAL FOUNDATIONS OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY DEVELOPMENT

Abdisamatov Alimardon Asadillayevich

University of Business and Science Yashil iqtisodiyot kafedrasini o‘qituvchisi
NamDTU mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari, uning iqtisodiy mohiyati hamda zamonaviy iqtisodiyotdagi o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, tadbirkorlikni rivojlantirishga ta’sir etuvchi omillar, innovatsion yondashuvlar va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari yoritilgan. Muallif tomonidan tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini oshirish bo‘yicha ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: tadbirkorlik, biznes, iqtisodiy rivojlanish, innovatsiya, bozor iqtisodiyoti, kichik biznes, xususiy sektor, investitsiya, davlat qo‘llovi.